

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par seksuālās vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālās izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu, ar ko atceļ Pamatlēmumu 2004/68/TI

(2010/C 323/02)

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 16. pantu,

ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu un jo īpaši tās 8. pantu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti⁽¹⁾,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 45/2001 (2000. gada 18. decembris) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un struktūrās un par šādu datu brīvu apriti un jo īpaši tās 41. pantu⁽²⁾,

IR PIEŅĒMIS ŠO ATZINUMU.

I. IEVADS

1. 2010. gada 29. martā Komisija pieņēma priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par seksuālās vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālās izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu, ar ko atceļ Pamatlēmumu Nr. 2004/68/TI⁽³⁾ (turpmāk tekstā – “Priekšlikums”).
2. Priekšlikuma mērķis ir atcelt 2003. gada 22. decembrī pieņemto Pamatlēmumu, jo šajā iepriekšējā tiesību aktā ir konstatēti daži trūkumi. Jaunā redakcija uzlabos bērnu ļaunprātīgas izmantošanas apkarošanu šādos aspektos: bērnu ļaunprātīgas izmantošanas smagu formu atzīšana par krimināli sodāmām, piemēram, bērnu seksa tūrisms, bērnu bez pavadoņa aizsardzība; kriminālizmeklēšana un kriminālvajāšanas koordinācija; jauni noziedzīgie nodarījumi IT vidē; cietušo aizsardzība; noziedzīgu nodarījumu novēršana.
3. Viens no pasākumiem saistībā ar mērķi novērst noziedzīgus nodarījumus varētu būt piekļuves bērnu pornogrāfijai internetā ierobežošana.

4. EDAU piekrīt priekšlikuma galvenajam mērķim. Viņš neplāno apšaubīt vajadzību izveidot labāku regulējumu, kas paredz atbilstošus pasākumus bērnu aizsardzībai pret ļaunprātīgu izmantošanu. Tomēr viņš vēlas uzsvērt dažu priekšlikumā paredzēto pasākumu, piemēram, tīmekļa vietņu bloķēšanas un informācijas līniju izveides sekas dažādu iesaistīto personu pamattiesībām uz privātumu un datu aizsardzību. Tādēļ viņš pēc savas iniciatīvas ir nolēmis iesniegt šo iso atzinumu.

II. PRIEKŠLIKUMA ANALĪZE

5. Datu aizsardzības jautājumi attiecas uz diviem priekšlikuma aspektiem, kas ir saistīti nevis konkrēti ar bērnu ļaunprātīgas izmantošanas apkarošanu, bet gan ar jebkuru iniciatīvu, kuras mērķis ir privātā sektora sadarbība tiesībaizsardzības nolūkos. EDAU jau ir analizējis šos jautājumus dažādos kontekstos, jo īpaši saistībā ar nelegāla satura internetā apkarošanu⁽⁴⁾.
6. Saistībā ar priekšlikumu 13. apsvērumā un 21. pantā var konstatēt divus jautājumus, kas izraisa bažas. Tie ir aprakstīti turpmāk.

II.1. Pakalpojumu sniedzēju nozīme saistībā ar tīmekļa vietņu bloķēšanu

7. Priekšlikumā ir paredzētas divas iespējamās alternatīvas, lai bloķētu piekļuvi no Eiropas Savienības teritorijas tīmekļa vietnēm, par kurām ir konstatēts, ka tās satur vai tajās izplata bērnu pornogrāfiju: mehānismi, lai rosinātu kompetentās tiesu vai policijas iestādes pieprasīt šādu bloķēšanu vai interneta pakalpojumu sniedzēju brīvprātīga rīcība, lai bloķētu tīmekļa vietnes saskaņā ar rīcības kodeksu vai vadlīnijām.
8. EDAU apšauba kritērijus un nosacījumus, saskaņā ar kuriem pieņem lēmumu par bloķēšanu: lai gan viņš var atbalstīt pasākumus, kurus veic policijas vai tiesu iestādes saskaņā ar labi definētu juridisko pamatu, viņam tomēr ir lielas šaubas par juridisko skaidrību gadījumā, ja šādu bloķēšanu veic privātas personas.

⁽⁴⁾ Jo īpaši EDAU ir izdevis turpmāk minētos atzinumus, kuros ir piezīmes saistībā ar šo iniciatīvu:

— EDAU 2008. gada 23. jūnija atzinums par priekšlikumu Lēmumam, ar ko izveido daudzgadu Kopienas programmu to bērnu aizsardzībai, kuri izmanto internetu un citas saziņas tehnoloģijas, OV C 2, 7.1.2009., 2. lpp.,

— EDAU 2010. gada 22. februāra atzinums par notiekošajām Eiropas Savienības sarunām saistībā ar Nolīgumu par viltotu preču tirdzniecības apkarošanu (ACTA).

Skatīt arī darba grupas 2005. gada 18. janvārī pieņemtā darba dokumenta par datu aizsardzības jautājumiem saistībā ar intelektuālajām īpašumtiesībām (WP 104) 29. pantu.

⁽¹⁾ OV L 281, 23.11.1995., 31. lpp.

⁽²⁾ OV L 8, 12.1.2001., 1. lpp.

⁽³⁾ COM(2010) 94 galīgā redakcija.

9. Pirmkārt, viņš apšauba iespējamo interneta uzraudzību, kuras rezultātā var veikt šādu bloķēšanu. Uzraudzība un bloķēšana var nozīmēt dažādas darbības, tostarp interneta skenēšanu, nelikumīgu vai aizdomīgu tīmekļa vietņu atklāšanu un gala lietotāju piekļuves bloķēšanu, kā arī gala lietotāju, kuri mēģina piekļūt šādam saturam vai lejupielādēt to, rīcības tiesīsaistē uzraudzību. Var izmantot dažādus līdzekļus ar atšķirīgu iejaukšanās pakāpi, taču joprojām ir aktuāls tas pats jautājums par interneta pakalpojumu sniedzēju nozīmi satura informācijas apstrādē.

10. Šie uzraudzības pasākumi izraisa sekas datu aizsardzības izpratnē, jo tiks apstrādāti dažādu personu dati, proti, informācija par cietušajiem, lieciniekiem, lietotājiem vai satura nodrošinātājiem. EDAU savos iepriekšējos atzinumos ir paudis bažas par personu uzraudzību, kuru veic privātā sektora personas (*piemēram*, interneta pakalpojumu sniedzēji vai autortiesību turētāji) jomās, kuras būtībā ir tiesībaizsardzības iestāžu kompetencē ⁽¹⁾.

— EDAU uzsver, ka tīkla uzraudzība un tīmekļa vietņu bloķēšana ir mērķis, kas nav saistīts ar interneta pakalpojumu sniedzēja komercdarbības mērķiem: tas var izraisīt jautājumus saistībā ar personas datu likumīgu apstrādi un atbilstošu izmantošanu saskaņā ar Datu aizsardzības direktīvas ⁽²⁾ 6. panta 1. punkta b) apakšpunktu un 7. punktu.

— EDAU apšauba bloķēšanas kritērijus un uzsver, ka rīcības kodekss vai brīvprātīgas vadlīnijas nenodrošinās pietiekamu juridisku skaidrību šajā saistībā.

— EDAU uzsver arī riskus, kas ir saistīti ar personu iespējamo iekļaušanu aizliegtajā sarakstā un viņu iespējamā pārsūdzēt šādu lēmumu neatkarīgā iestādē.

11. EDAU jau vairākkārt ir norādījis, ka “interneta lietotāju rīcības uzraudzība un papildus viņu IP adresu vākšana ir iejaukšanās viņu tiesībās uz privātās dzīves un sarakstes neaizskaramību (...). Šis uzskats sakrīt ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi ⁽³⁾”. Ņemot vērā šādu iejaukšanos, ir vajadzīgas atbilstošākas garantijas, lai nodrošinātu, ka uzraudzība un/vai bloķēšana tiek veikta tikai stingri mērķtiecīgi

veidā un tiesas kontrolē, un ir atbilstoši drošības pasākumi, lai nepieļautu šā mehānisma ļaunprātīgu izmantošanu.

II.2. Informācijas līniju tīkla izveide

12. Informācijas līniju tīklu, kā minēts priekšlikuma 13. apsvērumā, paredz programma “Drošāks internets”, par kuru EDAU ir izdevis iepriekš minēto atzinumu. Viens no EDAU komentāriem attiecas tieši uz nosacījumiem, saskaņā ar kuriem notiks informācijas vākšana, sistematizēšana un apmaiņa: ir vajadzīgs precīzs apraksts tam, ko vajadzētu uzskatīt par nelegālu vai kaitīgu saturu; kam ir tiesības vākt un uzglabāt informāciju un kādas īpašas garantijas ir jāievēro.

13. Tas ir jo īpaši svarīgi, ņemot vērā ziņošanas sekas: papildus informācijai par bērnu riskam var būt pakļauti tāda cilvēka personas dati, kurš noteiktā veidā ir saistīts ar informāciju, kura atrodas aprītē tīklā, tostarp, piemēram, informācija par personu, kuru tur aizdomās par nosodāmu rīcību (interneta lietotājs vai satura nodrošinātājs), kā arī informācija par personu, kas ir ziņojusi par aizdomīgu saturu, vai informācija par personu, kas ir cietusi no ļaunprātīgas izmantošanas. Izstrādājot ziņošanas kārtību, ir pienācīgi jāievēro visu šo personu tiesības – tās ir jāņem vērā atbilstīgi esošajam datu aizsardzības regulējumam.

14. Visticamāk, ka šajā informācijas līniju tīklā iegūtā informācija tiks izmantota kriminālvajāšanai, kad lieta tiks nodota tiesai. Kvalitātes un likumības prasību izpratnē ir jāparedz papildu garantijas, lai nodrošinātu, ka šāda informācija, kuru uzskata par digitālu pierādījumu, tiktu pienācīgi vākta un saglabāta, šādi nodrošinot tās pieņemamību tiesā.

15. Garantijas saistībā ar sistēmas uzraudzību, kuru būtībā veic tiesībaizsardzības iestādes, ir izšķirīgs obligāti izpildāms nosacījums. Vēl viens būtisks nosacījums, kas ir jāņem vērā šajā saistībā, ir pārredzamība un iespējas personām pārsūdzēt lēmumu neatkarīgā iestādē.

III. SECINĀJUMS

16. Lai gan EDAU nav nekādu iemeslu apstrīdēt spēcīga un efektīva regulējuma seksuālās vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālās izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanai izstrādi, viņš uzstāj, ka pastāv vajadzība nodrošināt juridisku skaidrību attiecībā uz visām iesaistītajām pusēm, tostarp attiecībā uz interneta pakalpojumu sniedzējiem un personām, kas izmanto tīklu.

⁽¹⁾ Skatīt abus iepriekš minētos EDAU atzinumus.

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, OV L 281, 23.11.1995., 31. lpp.

⁽³⁾ EDAU atzinuma par ACTA 6. lpp.

17. Ir apsveicams, ka priekšlikumā ir atzīmēta vajadzība ņemt vērā gala lietotāju pamattiesības, taču ar to nepietiek – to vajadzētu papildināt ar pienākumu dalībvalstīm nodrošināt saskaņotu, skaidru un detalizētu kārtību nelegāla satura apkarošanai neatkarīgu valsts iestāžu uzraudzībā.

Briselē, 2010. gada 10. maijā

Peter HUSTINX
Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs
